

Ігор Колосов:

«Проблеми з проектуванням нових чи модернізацією старих енергетичних об'єктів лежать не так у технічній, як політичній площині»

ПАТ Київський науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут «Енергопроект» чи не найбільший в Україні. Одним із перших сертифікувався в системі якості ISO 9000.

У штаті понад 500 фахівців. Головні інженери проектів та найдосвідченіші інженери-проектувальники мають сертифікати і власні печатки, тобто персонально відповідають за безпечне функціонування об'єктів, що проектують. Щоправда, нині ця установа переживає не найкращі часи. Через брак замовлень персонал перевели на триденний режим роботи. Однак, на відміну від інших проектних інститутів, тут усе ж таки зберегли потенціал і чекають на давно обіцяне урядом економічне зростання. Про особливості проектування об'єктів енергетичної галузі розповідає головний спеціаліст з пожежної безпеки «Енергопроект» Ігор Колосов:

– Атомна енергетика відіграла і продовжує відігравати важливу роль у енергозабезпеченні країни, адже виробляє до 50 відсотків вітчизняної електроенергії.

Мало того, Енергетична стратегія України до 2030 року передбачає значне посилення цієї ролі. Зокрема, заплановано збільшити виробництво електроенергії на АЕС у 2,5 рази за рахунок продовження терміну експлуатації наявних та будівництва нових енергоблоків, організувати вітчизняний замкнутий ядерно-паливний цикл, розв'язати проблеми поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, підвищити рівень безпеки об'єктів ядерної інфраструктури тощо. Це потребує проведення великого обсягу робіт, консолідації виробничих активів, реорганізації промислово-виробничої бази, створення нових виробничих потужностей, виконання проектних та науково-дослідних робіт. А головне – 217 мільярдів гривень для поетапного втілення всіх цих грандіозних планів. Свого часу наш інститут отримував багато державних замовлень, проектував чимало об'єктів п'ятої категорії складності – атомні й теплові електростанції, котельні, об'єкти так званої чорнобильської групи (підприємства з перероблення або збе-

рігання радіоактивних відходів, а також ті, що знімають з експлуатації). Інколи АЕС замовляли у нас проекти на окремі об'єкти цивільного призначення (школу, поліклініку, навіть церкву) для міст-супутників. Сьогодні таких замовлень поменшало на порядок: у держави немає коштів на реалізацію потужних проектів, а нові власники, котрі приватизували деякі об'єкти енергетичної сфери, не поспішають з капітальною модернізацією. Деяка активність спостерігається в проектуванні об'єктів на атомних електростанціях. Тут постійно модернізують старі системи. Ніхто не хоче мати другий Чорнобиль. А теплові продовжують працювати на застарілому обладнанні, хоча вже давно потребують серйозної реконструкції, відповідно до сучасних норм. Скажімо, якщо раніше машинні зали електростанцій проектували і будували із застосуванням незахищених металевих конструкцій, то нині вони мусять мати спеціальний захист від вогню.

– Хто має право сьогодні проектувати такі об'єкти?

– Цією роботою займаються як державні установи, так і фірми інших форм власності. В Україні ліквідовано положення про ліцензування проектної діяльності. Тож

для проектування енергетичних об'єктів достатньо, щоб організація мала інженерів-проектувальників із кваліфікаційними сертифікатами і власними печатками (причому сертифікуватися вони можуть за десятком напрямків). Тобто акцентують не на організації, а на конкретних виконавцях. Вони персонально відповідають за дотримання нормативних вимог, безпечне функціонування майбутнього об'єкту. Донедавна такі сертифікати видавав Мінрегіонбуд. Нині цим займаються недержавні структури.

– Чи не погіршилася ситуація на ринку цих послуг унаслідок ліквідації державної монополії?

– На мою думку, проблеми з проектуванням нових чи модернізацією старих енергетичних об'єктів лежать не так у технічній, як у політичній площині. Надто часто змінюється керівництво профільних відомств і установ. Високі посади займають люди без фахової підготовки, котрі не пройшли належні щаблі для здобуття елементарного досвіду та професіоналізму: призначення мають здебільшого політичний характер. До того ж ця схема продовжує працювати на нижчому рівні: новоприбульці починають розставляти своїх людей на місцях, керую-

Болондир ГАЛІТА
Фото Сергія РАЗБЕЙКОВА

жогасіння локального застосування. простачій автоматичними системами поже- B.2.5-56:2014 та об'єднати машини елек- A.2 ДБН державний, а саме пункт 1.5 таблиці A.2 ДБН документа, то слід посилається на загально- належності. Якщо є сумнівні щодо першого пункт ДБН B.2.5-56:2014 не має галузеві інших галузей. Але загальнодержавний до- для Міністерства, не обов'язкове передбачено договором. Те, що обов'язкове 2004 у відповідному порядку, якщо це ти в цьому разі галузеву норму НАПБ 05.028- — Факти мають знати, що можна застосова- крім Міністерства?»

інших галузей народного господарства, на машини електротехніки категорії B стрижки з проектування і експлуатації. Ін- окремих об'єктів та енергопостачання. Ін- ний захист енергетичних підприємств, ка НАПБ 05.028-2004 «Противопож- — Чи розповсюджується п. 1.18 додат- від нього.

ними системами пожежогасіння незалежно- логічним процесом» об'єднують автоматич- тралізованого контролю управлінням техно- даних, у тому числі сервіс, системи цен- но-обчислювальних машин для обробки B.2.5-56:2014: «Приміщення машин електрон- лугів. Цією пунктом 13.1 таблиці A.2 ДБН державні будівельні норми, навіть не га- процесами — також. Робити це зобов'язують блокові шти управління технологічними заці технологічного процесу виробництва. приміщення, оснащені засобами автомати- — Такими системами зазвичай обладнують

вище НАПБ? ЕОМ, АСК ТМ, СІСК, згідно з названими темового шита ТЕМ, якщо на них немає ловного шита управління і центрального пожежної сигналізації приміщення та тичними установами пожежогасіння та — Чи потрібно обладнувати автома- на нові правила НАПБ B.01.061-2011/111.

— Цією інструкцією ще в 2012 році замінено захищу машини електротехніки?»

НАПБ 05.030-2001 «Інструкція з проек- тування та експлуатації потіпожежного — Чи не застаріли деякі положення виконати їх.

ти вимоги, що містяться у цих документах, і пених діяльностях. Тобто треба проаналізува- матичне пожежогасіння на пожежонобез- повинні бути пожежна сигналізація і авто- B.2.5-56:2014 «Системи противопожежного DБН противопожежного захисту машин, DБН коз чинні НАПБ B.01.061-2011/111 щодо до- дає про життя і здоров'я працівників. Та- без усіляких пояснень, якщо керівництво

— На мою думку, це потрібно робити 05.028-2004...

згідно з НАПБ B.01.034-2005/111 і НАПБ та автоматичної пожежної сигналізації, системами автоматичного пожежогасіння ладанні машинних залів електростанції, наприклад, пояснити необхідність у об- тних робіт у енергетичній сфері. Просить, тань від читачів, зокрема і щодо проек- — До редакції надходять чимало зап- компетенції щодо іноді коштують більше.

ації — замовити новий проєкт, бо додаткові Однак найекономішій вихід із такої ситу- підписом не нижче від заступника міністра. ходи, погодити їх у ДСНС і Міністерстві за- додаткові компетенції противопожежні за- свою позицію або рекомендацією розробити лаємся на конкретні норми, аргументуюмо вносимо зміни до проєкту, якщо ні — поси- нюючись. Якщо ми згодні з його вимогами, ції деякі зміни, відповідно до технологічних просить проєктанта внести до документа- обладнання, будівельні матеріали. А потім ваня об'єкту закуповує інше, не проєктне, — Часто замовник ще на стадії проекту- будівництва енергетичних об'єктів?

— Чи багато порушень виникає на стадії майбутнього об'єкта.

тації, стовідсотково розбірається в специфіці, трьох проєктантах невідомі докумен- нормальна ситуація. А вже одні організації боту проєктувальників. І це, на мою думку, опосередковано можуть впливати на ро- виробництво. Їхні працівники прямо чи ествах є електротехніки, що обслуговують планують звести. Насамкінець, на підпри- документації майбутнього об'єкта, який уваження через замовника до проєкту цікавлена сторона, що може надавати за- і контроль за системами автоматизованого ествах є організації, що виконують монтаж на об'єкт. Крім того, на промислових підприємствах є організації, що виконують монтаж споруди в експлуатацію мусять поставити її час будівництва, по-друге, після введення по-перше, вони намагаються за об'єктом під- немає сенсу ховатися від інспекторів, бо, ристується. Але, за великим рахунком, йому нків ДСНС, і він цим правом активно ко- замовник має право не залучати представ- будівельної інспекції. До цієї процедури є представники державної архітектурно- об'єднання приймає комісія, в складі якої призначити роботи. Спорудження об'єк- во надати власникам приписи або взагалі безпечно. У разі порушень вони мають пра- реалізації заходів, пов'язаних з пожежною ще й інспектори ДСНС України в частині здійснюють державний пожежний нагляд нитвом об'єктів всіх категорій складності таких висновків. Але, крім того, за будів-

кошторису, 1-1-2-1 — можуть обійтися без перизу, 3-1 — лише в частині, що стосується ності обов'язково прохотять державну екс- — Проєкти об'єктів 4-1-5-1 категорії склад- лам?

— Хто перевіряє проєкти на відповід- ність противопожежним нормам і прави- ходити державну експертизу.

за чинними в Україні нормами, а потім про- нних реалій, вносити конструктивні зміни ські норми, доведеться адаптувати до вітчиз- Осільки вона не «вписувалася» в україн- димових газів за польською технологією. Інститут спроектував споруду із очиснення приємства. Наприклад, для Тринітської АЕС технології на вітчизняні енергетичні під- кож у зв'язку з надходженням імпортованих проєктантів виникають та- них електростанцій.

ниціва будівля-якого об'єкта, зокрема й атом- ції сфері, містять загальні вимоги до будів- державного документа найвищого рівня в жежної безпеки (НАПБ), цей ДБН має статус від нормативно-правових актів з питань по- як вихідні дані на проєктування. На відміну «Пожежна безпека об'єктів будівництва» вимоги, відповідно до ДБН B.1.1-7-2002 диться розробити ідентифікаційні технічні з об'єктом «Ідентифікація». Тож замовнику дово- гією обертання цих вхідних, як у випадку враховують специфіку, пов'язану з техноло- майданчик ЧАЕС. Од- нак вони не заважди радіоактивних вхідних, розташованих на приміщення зі зберігання чи перероблення ня, що розповсюджуються навіть на окремі сано вимоги до об'єктів різного призначен- вання виробничих будівель. Тут чітко пропи- «Ідентифікація об'єктів будівництва» для проекту- нобільської АЕС. Існують, приміром, будів- конфайнмента над об'єктом «Ідентифікація» Чор- ги, як, наприклад, для Нового будівельного розробити ідентифікаційні технічні вимо- прямого застосування. Для них належить руди, на які відсутні будівельні норми —Зазвичай це будівлі і виробничі спо- ки зорупожежної безпеки?

— Як і з них найтільки проєктувати з точ- нових об'єктів у цій сфері.

буде говорити про введення в експлуатацію а Уряд передбачить у бюджеті кошти, можна Верховна Рада ухвалить відповідний закон, вання спорудження цих енергоблоків. Коли коригування техніко-економічного об'єкту на Хмельницькій АЕС. Наш інститут завершує будови третього і четвертого енергоблоків проєкти. Нині зависло в повітрі питання до- — На жаль, не дуже, і здебільшого це дрібні

будують у енергетичній сфері? — Чи багато нових об'єктів проєктують і нись особистими мотивами.